

KAUNO KOLEGIJOS ABSOLVENTAI IKIMOKYKLINIO UGDYMO ĮSTAIGOSE PAGAL DARBDAVIŲ POŽIŪRĮ Į IKIMOKYKLINIO UGDYMO PEDAGOGŲ BENDRĄSIAS IR PROFESINES KOMPETENCIJAS

Lina Majauskienė, Algimantas Bagdonas, Asta Jakimavičienė

Kauno kolegija

Anotacija. Straipsnyje gilnamasi į bendrųjų ir profesinių kompetencijų svarbą kasdieniame ikimokyklinio ugdymo pedagogo darbe bei Kauno kolegijos absolventų, įsidarbinusių Kauno miesto ikimokyklinio ugdymo įstaigose, turimų kompetencijų vertinimą įstaigų vadovų požiūriu. Mokytojo profesijos kompetencijos(-ų) aprašai periodiškai keičiami, papildomi, atnaujinami. Straipsnyje ieškoma atsakymų į probleminį klausimą – koks ikimokyklinio ugdymo įstaigų vadovų požiūris į ikimokyklinio ugdymo pedagogų, įskaitant ir Kauno kolegijos absolventus, bendrąsias ir profesines kompetencijas? Tyrimo tikslas – atskleisti ikimokyklinio ugdymo įstaigų vadovų požiūrį į ikimokyklinio ugdymo pedagogų, įskaitant ir Kauno kolegijos absolventus, bendrąsias ir profesines kompetencijas. Taikyti metodai: mokslinės literatūros ir dokumentų analizė, apklausa raštu, aprašomoji statistika, turinio analizė. Atlikta Kauno miesto ikimokyklinio ugdymo įstaigų vadovų apklausa atskleidė, kad prioritetinėmis laikomos tos bendrosios kompetencijos, kurios susijusios su komunikavimu ir profesiniu tobulėjimu, o svarbiausios profesinės kompetencijos yra tiesiogiai susijusios su vaiko ugdymo procesu. Nustatyta, kad darbdaviai labai gerai vertina kolegijos absolventų pasirengimą praktinei veiklai bei studijų metu įgytas bendrąsias ir profesines kompetencijas, nors turi pageidavimų dėl geresnio kalbų įvaldymo, išsamesnio susipažinimo su dokumentais, aktyvesnio įsitraukimo į konkrečią praktinę veiklą, bendravimą ir bendradarbiavimą, iškilus probleminiams atvejams, norėtų tobulinti gebėjimą įtraukti šeimą į aktyvią pedagoginę sąveiką, gebėjimą planuoti, organizuoti, vertinti, analizuoti, dokumentuoti vaikų veiklą, gebėjimą kurti atitinkamas ugdomasias aplinkas. Susistemintus tyrimo rezultatus buvo išskirtos keturios pedagoginės veiklos kategorijos, kuriose stebimos tobulintinos profesinės kompetencijos ikimokyklinio ugdymo įstaigų pedagogų komandose.

Reikšminiai žodžiai: Kauno kolegijos absolventai, ikimokyklinio ugdymo įstaiga, ikimokyklinio ugdymo pedagogas, bendrosios kompetencijos, profesinės kompetencijos

Įvadas

Temos aktualumas. Kompetencijų samprata yra neatsiejama nuo šiuolaikinio požiūrio į studijas, specialistų rengimą, darbo santykius, karjerą, profesinius pasiekimus ir kitas žmogaus asmeninio bei socialinio gyvenimo sritis. Merkys ir kt. (2021), tyrinėję šiuolaikinio mokytojo profesinio tinkamumo vaizdinį mokyklų vadovų požiūriu, konstatuoja, jog tokios sąvokos kaip „kompetencijos“ ir „emocinis intelektas“ yra laikomos madingomis šiuolaikiniuose empiriniuose ir teoriniuose tyrimuose bei egzistuoja gausybė publikacijų ne tik apie mokytojų, bet ir kitų profesijų atstovų įvairias kompetencijas. Kita vertus, autoriai atkreipia dėmesį ir į „kai kuriuos plačiai vartojamų „kompetencijų“ ir „emocinio intelekto“ EQ sąvokų epistemologinius ribotumus“. Mokslinėje literatūroje pateikiami įvairūs kompetencijų tyrimų rezultatai. Gilinantis į aukštosiose mokyklose rengiamų įvairių sričių specialistų kompetencijas, neretai sutinkami profesinių kompetencijų raiškos profesinės veiklos praktikoje tyrimai (Damalackienė ir kt., 2019; Kavaliauskienė, Venckienė, 2022; Predanocová ir kt. 2021), tyrimai, atskleidžiantys darbuotojų kompetencijų atitiktį darbdavių lūkesčiams (Aksomtienė, Puodžiukienė, 2019; Bylaitė ir kt., 2022) ir darbo rinkai (Spiriajevienė, 2020), įvairių profesinių kompetencijų ugdymo specialistų rengimo įstaigose tyrimai (Zdanevych ir kt., 2020; Cortina-Pérez, Pino Rodríguez, 2022; Aliona, 2021).

Profesinių kompetencijų sąvoka yra pagrindinė, kai kalbama apie pedagogų rengimą ir ugdymo įstaigos rezultatus švietimo sistemos kontekste (Aliona, 2021). Mokytojų kompetencijoms skiriamas didelis dėmesys Lietuvos Respublikos (LR) švietimo sistemą ir ugdymo procesą įvairiose amžiaus pakopose reglamentuojančiuose dokumentuose. Vienas to pavyzdžių – periodiškai keičiami / papildomi / atnaujinami mokytojo profesijos kompetencijos(-ų) aprašai, kuriuose sutinkamos įvairiausios pedagogui būtinos kompetencijų kategorijos ir kurie yra skirti nustatyti vienodus mokytojų rengimo ir kvalifikacijos tobulinimo kriterijus, reikalingus profesinėje veikloje. 2007 m. sausio 15 d. LR Švietimo ir mokslo (ŠM) ministro įsakymu Nr. ISAK-54 patvirtintame „Mokytojo profesijos kompetencijos apraše“ buvo įteisintos tokios sąvokos kaip bendrakultūrinė kompetencija, profesinės, bendrosios ir specialiosios kompetencijos. 2021 metais VšĮ „Šiuolaikinių didaktikų centras“ ekspertų grupės parengtame „Pedagogo profesijos kompetencijų apraše“ ir „Pedagogų kompetencijų vertinimo, jų pripažinimo ir taikymo profesinėje veikloje instrumentų pakete“ (2021)

pateikiama tokia pedagogų kompetencijų sudėtis: profesinės kultūros srities kompetencijos, profesinės ugdymo veiklos kompetencijos, profesinės bendruomenės veiklos srities kompetencijos, profesinio augimo kompetencijos. Apie pedagogo profesijos kompetencijų terminologines transformacijas liudija ir naujausia „Mokytojų ir pagalbos mokiniui specialistų kompetencijų aprašo“ redakcija, patvirtinta LR Švietimo, mokslo ir sporto (ŠMS) ministro 2023 m. lapkričio 27 d. įsakymu Nr. V-1499. Šiame dokumente pedagogų kompetencijos yra dar kitaip sugrupuotos, iki tol buvusius terminus keičiant visiškai naujais.

Nors kompetencijų sąvokų vartoseną yra kintantis reiškinys, tačiau visgi jos yra neatsiejama specialisto profesinio aprašo, jo rengimui keliamų reikalavimų dalis. Kauno kolegijos Menų ir ugdymo fakulteto Pedagogikos (KK MUF PD) katedrai kaip ikimokyklinio ugdymo specialistų rengėjai yra aktualios ne vien Lietuvos Respublikos švietimo dokumentuose numatytos specialistų rengimo rekomendacijos ir aukštojoje mokykloje įgytinos kompetencijos, bet ir grįžtamasis ryšys iš socialinių partnerių-ikimokyklinio ugdymo įstaigų. Siekdama sužinoti darbdavių nuomonę specialistų rengimo klausimais, nustatyti ikimokyklinio ugdymo pedagogų poreikį ir įsidarbinimo tendencijas, 2022–2023 mokslo metais KK MUF PD katedros tyrėjų grupė atliko kompleksinį „Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo specialistų poreikio darbo rinkoje tyrimą“ (2023), kurio viena dalių buvo skirta ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo specialistų, taip pat ir baigusių Kauno kolegiją, kompetencijoms įvertinti įstaigų vadovų požiūriu. Šios tyrimo dalies rezultatų kiekybinė ir kokybinė turinio analizė pateikiama šiame straipsnyje, kuriame ieškoma atsakymų į **probleminį klausimą** – koks ikimokyklinio ugdymo įstaigų vadovų požiūris į ikimokyklinio ugdymo pedagogų, įskaitant ir Kauno kolegijos absolventus, bendrąsias ir profesines kompetencijas?

Objektas – ikimokyklinio ugdymo įstaigų vadovų požiūris į ikimokyklinio ugdymo pedagogų, įskaitant Kauno kolegijos absolventus, bendrąsias ir profesines kompetencijas.

Tikslas – atskleisti ikimokyklinio ugdymo įstaigų vadovų požiūrį į ikimokyklinio ugdymo pedagogų, įskaitant ir Kauno kolegijos absolventus, bendrąsias ir profesines kompetencijas.

Uždaviniai:

1. įvertinti konkrečių bendrųjų ir profesinių kompetencijų svarbą kasdienėje ikimokyklinio / priešmokyklinio ugdymo pedagogo veikloje;
2. įvertinti Kauno kolegijos Menų ir ugdymo fakulteto Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo studijų programos absolventų turimas bendrąsias ir profesines kompetencijas;
3. nustatyti, kokių profesinių kompetencijų pasigenda ikimokyklinio ugdymo įstaigų vadovai jų vadovaujamoje pedagogų komandoje.

Metodai: mokslinės literatūros ir dokumentų analizė, apklausa raštu, aprašomoji statistika, kokybinė turinio analizė.

Tyrimo metodai ir sąlygos

Duomenų rinkimo metodas – apklausa raštu. Siekdama atskleisti ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo specialistų poreikį Kauno mieste, paieškos ypatumus, kolegijos absolventų įsidarbinimo tendencijas, pedagogų rengimo kokybę Kauno kolegijoje, KK MUF PD katedros tyrėjų grupė 2022–2023 mokslo metais atliko Kauno miesto valstybinių ikimokyklinio ugdymo įstaigų vadovų apklausą (dalis šio tyrimo rezultatų buvo publikuota anksčiau, žr. Bagdonas ir kt., 2023). Kiekybinio tyrimo rezultatai rinkti klausimyną vadovams pateikus per internetinę platformą apklausa.lt, sisteminti ir apdoroti naudojantis MS Excel ir MS Word kompiuterinėmis programomis.

Duomenų analizės metodas – aprašomoji statistika, kokybinė turinio analizė.

Tyrimo instrumentas – klausimynas. Tam, kad būtų užtikrintas KK MUF PD katedroje 2006 ir 2014 metais atliktų panašių tyrimų tęstinumas ir galimybė įvertinti rezultatų dinamiką, klausimynas buvo sudarytas pagal KK MUF PD katedros 2014 m. atlikto tyrimo instrumentą, parengtą Kauno kolegijoje vykdyto tarptautinio projekto „Kauno kolegijos vidinės kokybės užtikrinimo sistemos tobulinimas“ metu, kuriame buvo parengti rekomenduojami kolegijos studijų programoms klausimynai darbdaviams (daugiau informacijos apie ankstesnius KK PD katedros tyrimus Bagdonas ir Sadauskienė (2014), Bagdonas ir kt. (2023) publikacijose). Atliekant tyrimą 2022–2023 m. m., tyrimo instrumentas buvo papildytas pastarųjų metų realijas atspindinčiomis kategorijomis (pedagogų rengimo reglamentu, pedagogų padėjėjų veiklos aktualumu, specialistų paieškos ypatumais, studijų ir darbo derinimo galimybėmis). Klausimynas buvo sudarytas iš 24 klausimų (iš jų – 19 uždarų, 2 – pusiau atviri ir 3 – atviri klausimai), kurie sudarė 4 prasminius blokus: specialistų poreikio darbo rinkoje nustatymą (5 klausimai) ir pedagogų paieškos ypatumų išskyrimą (4 klausimai); pedagogų rengimo aspektų nustatymą (5 klausimai); ugdymo įstaigų vadovų požiūrio į kolegijoje rengiamus specialistus atskleidimą (5 klausimai); Kauno kolegijos rengiamų specialistų kompetencijų pagrindimą (5 klausimai).

Dėl ribotos šios publikacijos apimties straipsnyje pateikiama tik dalis tyrimo rezultatų, t. y., aptariami „kompetencijų bloko“ apklausos rezultatai.

Klausimyno „Kompetencijų bloko“ struktūra. Klausimyno „Kompetencijų bloką“ sudarė 2014 metais atliktame tyrime naudoti klausimai apie bendrąsias ir profesines kompetencijas, parengti remiantis LR Švietimo ir mokslo ministerijos (ŠMM) patvirtintu „Mokytojo profesijos kompetencijos aprašu“ (2007). Nors, kaip minėta šio straipsnio įvade, su metais vyko mokytojo, o tai reiškia ir ikimokyklinio ugdymo pedagogo, kompetencijų aprašų kaita, tyrimo autoriai, atstovaudami ikimokyklinio ugdymo pedagogus rengiančiai įstaigai, vadovavosi *tyrimo testinumo principu* ir pirminiame klausimyne naudota detalio bendrųjų ir profesinių kompetencijų klasifikacija pagal 2007 metų redakcijos aprašą. Tai leidžia tyrėjams kaip pedagogų rengėjams detalio analizuoti gautus duomenis, lyginti specialistų rengimo kokybės gerinimui tarnaujančius tyrimų rezultatus ir tokiu būdu geriau atliepti darbo rinkos poreikius bei darbdavių lūkesčius.

Taigi, klausimais apie bendrąsias ir profesines kompetencijas buvo siekiama atskleisti ikimokyklinio ugdymo įstaigų vadovų požiūrį į konkrečių kompetencijų *svarbą* ikimokyklinio pedagogo veikloje apskritai, ir, jei įstaigoje dirba Kauno kolegijos Menų ir ugdymo fakulteto Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo (KK MUF IPU) studijų programos absolventai, sužinoti, kaip vadovai vertina jų *turimas kompetencijas*.

Tyrimo imtis – tikslinė. Kadangi Kauno kolegija yra pagrindinė Kauno regione aukštojo mokslo įstaiga, rengianti ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogus, palaiko glaudžius ryšius su Kauno miesto ikimokyklinėmis įstaigomis, buvo nuspręsta apklausti Kauno miesto ikimokyklinio ugdymo įstaigų vadovus. Anketos buvo išsiųstos į visas 76 valstybines Kauno miesto ikimokyklinio ugdymo įstaigas. Visiškai užpildytos grįžo 64 anketos. Tai sudaro 85 proc. grįžtamumą ir leidžia tyrimo duomenis laikyti reprezentatyviais Kauno miesto mastu, o tyrimo rezultatus patikimais bei atstovaujančiais Kauno miesto ikimokyklinio ugdymo įstaigų vadovų požiūrį į specialistų paieškos, įsidarbinamumo, kompetencijų raiškos, bendradarbiavimo su KK MUF PD katedra klausimus.

Tyrimo etikos principai. Atliekant tyrimą, laikytasi tyrimo etikos principų – dalyvavimas tyrime buvo savanoriškas, tyrimo dalyviams užtikrintas asmens anonimiškumas bei konfidencialumas, gauti duomenys naudoti ir apibendrinti moksliniais bei studijų programos turinio tobulinimo tikslais.

Tyrimo rezultatai ir jų aptarimas

Remiantis Bagdono ir kt. (2023) atlikto tyrimo rezultatais galima teigti, jog kiekvienoje Kauno miesto valstybinėje ikimokyklinio ugdymo įstaigoje yra įsidarbinusių Kauno kolegijos Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo studijų programą baigusių pedagogų. Kaip rodo tyrimo rezultatai, daugumos jų profesinė kvalifikacija įstaigos vadovų yra vertinama teigiamai, nurodoma kaip atitinkanti darbo rinkos poreikius, o Kauno kolegijos absolventų parengimas, pasak darbdavių, yra geras arba labai geras.

Atsižvelgdami į išvardintus teigiamus Kauno kolegijos absolventų vertinimus jų darbo vietose, tyrimo autoriai siekė išsiaiškinti, koks ikimokyklinio ugdymo įstaigų vadovų požiūris į kolegijos absolventų turimas kompetencijas, kurias ikimokyklinio ugdymo pedagogų bendrąsias ir profesines kompetencijas darbdaviai laiko prioritetinėmis ar ypatingai svarbiomis, taip pat, ar darbo vietoje kolegijos absolventų demonstruojamos kompetencijos atitinka šiuos darbdavių prioritetus?

Anksčiau minėti tyrimo (Bagdonas ir kt., 2023) rezultatai atskleidė, kad, atsirenkant reikiamus darbuotojus, ikimokyklinio ugdymo įstaigų vadovai be studijų praktikos metu įgytų įgūdžių didžiausią dėmesį skiria bendrosioms ir dalykinėms (profesinėmis) kompetencijoms.

Bendrųjų kompetencijų svarba. Kauno miesto ikimokyklinio ugdymo įstaigų vadovams buvo pateiktas bendrųjų kompetencijų sąrašas. Respondentai įvertino nurodytas kompetencijas pagal svarbą kasdienėje ikimokyklinio / priešmokyklinio ugdymo pedagogo veikloje naudodami 5 balų sistemą, kai 5 – labai svarbu, 1 – visai nesvarbu.

Analizuojant duomenis, paaiškėjo, kad 80 proc. ir daugiau darbdavių iš pateikto bendrųjų kompetencijų sąrašo *aukščiausiais balais vertina pedagogų gebėjimą bendrauti ir bendradarbiauti* su: kolegomis, pagalbinio personalu, specialistais (87,5 proc.); ugdytinių tėvais / globėjais / rūpintojais (85 proc.); įvairiais skirtingų kultūrų asmenimis darbo srityje ir socialinėje aplinkoje bei gebėjimą spręsti konfliktus (80 proc.); pagalbą vaikui ir šeimai teikiančiomis organizacijomis (60 proc.). Labai svarbiu vertinamas ir gebėjimas naudoti verbalinius ir neverbalinius komunikavimo būdus skatinant ugdytinių bendravimą ir bendradarbiavimą (65 proc.).

Pasirinktų atsakymų variantų analizė išryškina *profesinės bendruomeninės veiklos srities kompetencijų* (plg. Pedagogo profesijos kompetencijų aprašas, 2021) svarbą. Tarp svarbiausių dominuoja gebėjimai, susiję su bendravimu, komunikavimu įvairiais lygmenimis – tiek kolegomis, pagalbinio personalu ir kitais specialistais, tiek ugdytinių tėvais, o taip pat kitais asmenimis, su kuriais tenka susitikti darbo srityje ir socialinėje aplinkoje.

Vienas iš svarbiausių gebėjimų yra nurodomas gebėjimas nuolat tikslingai atnaujinti žinias ir lavinti įgūdžius (85 proc.). Tai rodo, kad įstaigų vadovams yra svarbus pedagogų profesinis tobulėjimas ir *profesinio augimo srities kompetencijos*.

Ikimokyklinių įstaigų vadovai *svarbiais* įvardina tuos pedagogų gebėjimus, kurie susiję su specialisto mokymusi, tobulinimusi, gebėjimu savo veikloje pasitelkti darbą reglamentuojančius dokumentus, dalyvauti projektų veikloje, naudojant įvairias komunikacijos priemones savo idėjoms reikšti, taisyklingai vartoti kalbą: gebėjimas nuolat tikslingai atnaujinti žinias ir lavinti įgūdžius (85 proc.), gebėjimas organizuoti savo mokymąsi individualiai ir grupėje (65 proc.), gebėjimas vadovautis ugdymo įstaigos kaitą reglamentuojančiais dokumentais (60 proc.), gebėjimas dalyvauti projektinėje veikloje (55 proc.), gebėjimas konceptualiai ir vaizdžiai išreikšti savo idėjas bei interpretuoti mintis, faktus ir jausmus skirtinguose profesinės veiklos kontekstuose naudojant komunikacijos priemones (52,5 proc.), gebėjimas taisyklingai vartoti kalbą realioje ir (ar) virtualioje profesinėje aplinkoje (50 proc.).

Bendrieji gebėjimai, susiję su profesinės veiklos tyrimų projektais ir jų organizavimu, gebėjimas atlikti ugdymui aktualios informacijos paiešką nėra išskiriami kaip prioritetiniai (nenurodomi kaip *labai svarbūs*), tačiau svarbos skalėje 40–42 procentų respondentų šie gebėjimai vis tik užima gan aukštą poziciją.

Mažiausiai svarbiu gebėjimu, reikalingu ikimokyklinio ugdymo pedagogui, 57,5 proc. įstaigų vadovų nurodo gebėjimą bendrauti užsienio kalba (-omis). Galima daryti prielaidą, kad *kalbinė kompetencija*, pagal Pedagogo profesijos kompetencijų aprašą (2021 metų redakcija), apimanti tiek bendravimą gimtąja ir valstybine kalbomis, tiek komunikavimą užsienio kalba, vadovams yra svarbi ar labai svarbi tik gimtosios kalbos aspektu.

Apibendrinant gautus rezultatus, galima teigti, kad darbdaviai rimtai vertina visas išvardintas bendrąsias kompetencijas, reikalingas specialistui darbo vietoje, tačiau atsakymai leidžia išskirti dvi prioritetines bendrųjų kompetencijų sritis: gebėjimas (1) bendrauti ir bendradarbiauti ugdymo įstaigoje su vaikais, tėvais, kolegomis ir socialiniais partneriais ir gebėjimai (2), susiję su mokymusi, tobulinimusi, darbo organizavimu ir komunikacijos priemonių, projektinės veiklos taikymu profesinėje veikloje.

KK MUF IP studijų programos absolventų turimos bendrosios kompetencijos. Siekiant išsiaiškinti, kaip įstaigų vadovai vertina būtent Kauno kolegijos Menų ir ugdymo fakulteto Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo studijų programos *absolventų turimas bendrąsias kompetencijas*, buvo pateiktas tas pats bendrųjų kompetencijų sąrašas.

Analizuojant atsakymus išryškėjo, kad darbdaviai didžiąją dalį turimų Kauno kolegijos absolventų bendrųjų kompetencijų vertina labai palankiai ir jos iš esmės sutampa su anksčiau aptartomis bendrosiomis kompetencijomis, kurių svarbą akcentavo apklausti vadovai.

Respondentai *aukščiausiais balais* įvertino šias Kauno kolegijos absolventų kompetencijas:

- gebėjimas bendrauti su auklėtinių tėvais (globėjais, rūpintojais) pripažįstant jų vaidmenį, teises ir atsakomybę sudarant ugdymo(si) sąlygas - 81 proc. nurodo gerai išugdytas šias kompetencijas;
- gebėjimas bendradarbiauti su kolegomis, pagalbinio personalu, profesinio orientavimo ir kitais specialistais, kuriant ugdymo(si) prielaidas ir vertinant mokymosi pasiekimus. 78,4 proc. nurodo gerai išugdytas šias kompetencijas;
- gebėjimas nuolat tikslingai atnaujinti žinias ir lavinti įgūdžius (86,5 proc.);
- gebėjimas taisyklingai vartoti kalbą realioje ir (ar) virtualioje profesinėje aplinkoje (81,1 proc.);
- gebėjimas naudoti verbalinius ir neverbalinius komunikavimo būdus skatinant auklėtinių bendravimą ir bendradarbiavimą (83,8 proc.);
- gebėjimas atlikti ugdymui aktualios informacijos paiešką: žinoti, atrinkti ir naudoti adekvačias duomenų bazines (83,8 proc.);
- gebėjimas organizuoti savo mokymąsi individualiai ir grupėje (78,3 proc.);
- gebėjimas dalyvauti projektų veikloje (78,4 proc.).

Žemesnius įvertinimus surinko tokios Kauno kolegijos absolventų kompetencijos:

- gebėjimas produktyviai dalyvauti ugdymo įstaigos savivaldos institucijų veikloje ir adekvačiai vertinti problemiškas situacijas įstaigoje (62,1 proc.) – ši problema aiškintina tuo, kad tokie įgūdžiai ir kompetencijos formuojasi praktikoje, konkrečioje darbo veikloje;
- gebėjimas bendradarbiauti su pagalba vaikui ir šeimai teikiančiomis organizacijomis (64,8 proc.);
- gebėjimas konceptualiai ir vaizdžiai išreikšti savo idėjas bei interpretuoti mintis, faktus ir jausmus skirtinguose profesinės veiklos kontekstuose naudojant komunikacijos priemones (70,3 proc.);
- gebėjimas bendrauti ir bendradarbiauti su įvairiais skirtingų kultūrų asmenimis darbo srityje ir socialinėje aplinkoje bei gebėti spręsti konfliktus (72,2 proc.).

Apklausoje dalyvavę Kauno miesto ikimokyklinių įstaigų vadovai mano, kad kai kurie Kauno kolegijos absolventų gebėjimai yra *nepakankami*:

- gebėjimas bendrauti užsienio kalba(-omis) – 56,7 proc. apklaustųjų pasigenda geresnių kompetencijų šioje srityje. Šis nesklaidumas aiškintinas tuo, kad užsienio kalbų įvaldymas lieka aktualiu klausimu visai visuomenei, nepaisant to, kad studijų programa kalbų mokymui skiria penkis semestrus, kai tuo tarpu kitos programos tam skiria vos vieną ar du semestrus. Tačiau, darbdaviai atsakydami į klausimą apie kompetencijų svarbą, šio klausimo pernelyg nesureikšmino, taigi jo nelaiko prioritetiniu;
- gebėjimas pasirinkti adekvačią tyrimo strategiją, struktūrą ir metodus projektuojant tyrimą (48,6 proc.);
- gebėjimas organizuoti profesinės veiklos tyrimą (59,4 proc.).

Nepakankamų užsienio kalbos vartojimo įgūdžių problema aiškintina tuo, kad šios kompetencijos geriausiai formuojasi veikloje, kai absolventas įgyja bendravimo ir bendradarbiavimo patirties. Tyriminių gebėjimų stoka gali būti aiškintina tuo, kad tai vis dar nėra dažnai praktikuojama ikimokyklinio ugdymo įstaigos veikloje.

Apibendrinant darbdavių atsiliepimus apie kolegijoje parengtų specialistų bendrųjų kompetencijų raišką darbo vietoje, galima teigti, kad darbdaviai iš esmės palankiai vertina daugumą kompetencijų, kurios ugdomos KK MUF IPU studijų programos dalykuose, tačiau taip pat turi pageidavimų dėl geresnio kalbų įvaldymo, išsamesnio susipažinimo su dokumentais, aktyvesnio įsitraukimo į konkrečią praktinę veiklą, bendravimą ir bendradarbiavimą, iškilus probleminiams atvejams. Galima apibendrinti, kad darbdavių nuomonių tyrimas atskleidžia stipriąsias ir silpnasnes specialistų rengimo puses, todėl studijų programa gali būti tobulinama, rengiant bei tobulinant studijų dalykus, peržiūrint dalykų turinį, formas ir metodus.

Profesinių kompetencijų svarba. Kauno ikimokyklinių ugdymo įstaigų vadovams taip pat buvo pateiktas profesinių kompetencijų sąrašas (žr. 1 lentelę), kad šie įvertintų, kokios profesinės kompetencijos yra svarbiausios kasdienėje ikimokyklinio / priešmokyklinio ugdymo pedagogo veikloje, o taip pat nurodytų, kokias profesines kompetencijas turi pas juos dirbantys Kauno kolegijos absolventai. Suvestiniai vertinimų 5-ių balų skalėje duomenys pateikiami 1 lentelėje.

1 lentelė. Suvestiniai tyrimo duomenys: profesinių kompetencijų svarba (SV) kasdienėje ikimokyklinio / priešmokyklinio ugdymo pedagogo veikloje ir KK MUF IPU studijų programos absolventų turimos profesinės kompetencijos (TK) ikimokyklinio ugdymo įstaigų vadovų požiūriu (atsakymų skaičius nuo bendro respondentų skaičiaus nurodytas procentais)

Gebėjimai	SV	TK	SV	TK	SV	TK	SV	TK	SV	TK
	1		2		3		4		5	
Gebėjimas atpažinti bendruosius ir individualiuosius vaiko raidos ypatumus	0	0	0	0	2,5	19,4	7,5	63,9	90	16,7
Gebėjimas nustatyti esminius ankstyvojo, ikimokyklinio ir priešmokyklinio amžiaus vaiko poreikius ir individualizuoti jų tenkinimo būdus	0	0	0	0	2,5	16,7	7,5	72,2	90	11,1
Gebėjimas atpažinti sergantį vaiką ir suteikti pirmąją pagalbą	0	0	0	5,6	2,5	13,9	17,5	50	80	30,6
Gebėjimas individualizuoti ir integruoti ugdymo turinį	0	0	0	5,6	0	25	22,5	61,1	77,5	8,3
Gebėjimas interaktyvios pedagoginės sąveikos procese planuoti, organizuoti, vertinti, analizuoti, dokumentuoti vaikų veiklą	0	0	0	0	0	33,3	35	47,2	65	19,4
Gebėjimas kurti vaiko fizinės ir psichinės galias stimuliuojančią aplinką	0	0	0	0	0	22,2	22,5	44,4	77,5	33,3
Gebėjimas įtraukti šeimą į aktyvią pedagoginę sąveiką	0	0	0	2,8	5	25	17,5	44,4	77,5	27,8

Respondentų atsakymų analizės rezultatai leidžia teigti, kad visos profesinės kompetencijos, išvardintos kaip atsakymų variantai, darbdavių laikomos svarbiomis. Darbdaviams *ypatingai svarbios* šios profesinės kompetencijos: gebėjimas atpažinti bendruosius ir individualiuosius vaiko raidos ypatumus (90 proc.); gebėjimas nustatyti esminius ankstyvojo, ikimokyklinio ir priešmokyklinio amžiaus vaiko poreikius ir individualizuoti jų tenkinimo būdus (90 proc.); gebėjimas atpažinti sergantį vaiką ir suteikti pirmąją pagalbą (80 proc.). Taip pat svarbiomis profesinėmis kompetencijomis laikoma: gebėjimas individualizuoti ir integruoti ugdymo turinį; gebėjimas kurti vaiko fizinės ir psichinės galias stimuliuojančią aplinką, gebėjimas

įtraukti šeimą į aktyvią pedagoginę sąveiką, gebėjimas interaktyvios pedagoginės sąveikos procese planuoti, organizuoti, vertinti, analizuoti, dokumentuoti vaikų veiklą.

Apibendrintai galima teigti, kad svarbiausios profesinės kompetencijos yra tos, kurios yra tiesiogiai susijusios su vaiko ugdymo procesu – atsižvelgiant į ugdytinių raidos tarpsnį ir į kiekvieno vaiko poreikius individualiai.

KK MUF IP studijų programos absolventų turimos bendrosios kompetencijos. Analizuojant atsakymus į klausimą „Jei šiuo metu Jūsų įstaigoje dirba arba dirbo KK MUF IPU studijų programos absolventai, įvertinkite jų turimas profesines kompetencijas (5 balų sistema, kai 5 – puikiai, 1 – labai blogai)“, paaiškėjo, kad, darbdavių teigimu, kolegijos absolventai geriausiai įvaldę šias kompetencijas (*gerai ir labai gerai*): gebėjimą nustatyti esminius ankstyvojo, ikimokyklinio ir priešmokyklinio amžiaus vaiko poreikius ir individualizuoti jų tenkinimo būdus (83,3 proc.); gebėjimą atpažinti bendruosius ir individualiuosius vaiko raidos ypatumus (80,6 proc.); gebėjimą atpažinti sergantį vaiką ir suteikti pirmąją pagalbą (80,6 proc.).

Gerai ir labai gerai įvertinti taip pat šie gebėjimai: gebėjimas kurti vaiko fizines ir psichines galias stimuliuojančią aplinką (77,7 proc.); gebėjimas įtraukti šeimą į aktyvią pedagoginę sąveiką (72,2 proc.); gebėjimas individualizuoti ir integruoti ugdymo turinį (69,4 proc.); gebėjimas interaktyvios pedagoginės sąveikos procese planuoti, organizuoti, vertinti, analizuoti, dokumentuoti vaikų veiklą (66,6 proc.).

Nustatyta, kad darbdaviai labai gerai ir gerai vertina kolegijos absolventų pasirengimą veiklai bei studijų metu įgytas profesines kompetencijas. Kai kurias profesines kompetencijas dar reikėtų tobulinti – gebėjimą įtraukti šeimą į aktyvią pedagoginę sąveiką; gebėjimą interaktyvios pedagoginės sąveikos procese planuoti, organizuoti, vertinti, analizuoti, dokumentuoti vaikų veiklą. Galima daryti prielaidą, kad šios kompetencijos tobulinamos praktinės veiklos metu, todėl kolegijoje vertėtų atkreipti dėmesį į šiuos pageidavimus bei tobulinti šias kompetencijas kartu su socialiniais partneriais praktikų metu bei jau darbo vietoje keliant kvalifikaciją.

Trūkstamos profesinės kompetencijos ikimokyklinio ugdymo įstaigos pedagogų komandoje. Tyrimui apibendrinti buvo pateiktas klausimas, skirtas įvertinti, *kokių profesinių kompetencijų apskritai apklausiami vadovai pasigenda jų vadovaujamoje ikimokyklinio ugdymo įstaigos komandoje*, neskirstant pedagogų pagal išsilavinimą ar priklausymą vienai kuriai pedagoginių profesijų grupei. Susisteminius atviro tipo klausimu gautus atsakymus, buvo išskirtos keturios pedagoginės veiklos kategorijos, kuriose stebimos trūkstamos / tobulintinos profesinės kompetencijos apklausoje dalyvavusių respondentų vadovaujamosiose įstaigose (išvardijama nuo daugiausiai link mažiausiai atsakymų variantų turinčios grupės): 1. studentų praktinių įgūdžių tobulinimas, 2. ugdomosios veiklos subjektų interakcija, 3. ugdymo proceso organizavimas ir vertinimas, 4. įtraukties optimizavimas (2–5 lentelės).

2 lentelė. Studentų praktinių įgūdžių tobulinimas

Kategorija	Subkategorija	Įrodantys teiginiai
Studentų praktinių įgūdžių tobulinimas	Teorijos pritaikymas praktikoje	„<...> daugiau praktikos, kad geriau pažintų vaikus ir darbo pobūdį“; „Norėtusi, kad dėstomos teorijos ir praktika būtų ryšyje su mūsų realia situacija“; „Daugiau praktikos. Teorinių žinių turi daug, bet reikia mokėti jas pritaikyti praktikoje“; „<...> kuo daugiau praktinių įgūdžių“.
	Pageidavimai pedagogus rengiančiai įstaigai	„Toliau taikyti dualinę ugdymo sistemą, daugiau laiko skiriant praktiniam mokymuisi (darbo praktikai). Būtina teorines žinias taikyti praktikoje“; „Būtų labai gerai, kad kolegija derintų pagal galimybes su dirbančiu studentu grafiką pagal jo poreikį“; „Kolegijos studijų programos yra parengtos tinkamai ir atliepia laikmetį, tačiau daug priklauso nuo studento motyvacijos – kiek kiekvienas studentas „pasiima“ iš studijų“; „<...> daugiau kreditų skirti specialiajai pedagogikai ir praktiniam pritaikymui“; „<...> kuo daugiau praktinės veiklos ikimokyklinėje įstaigoje per visą studijų laikotarpį“.
	Ikimokyklinio ugdymo įstaigos indėlis	„<...> grįžti į ikimokyklines įstaigas ir sudaryti galimybes studentams atlikti praktikas, pažintinius pokalbius, įsitraukti į projektinę veiklą <...>; „<...> daugiau pedagoginės praktikos prie pedagogo“.

Grupuojuant respondentų atsakymus, labiausiai išryškėjo ikimokyklinio ugdymo įstaigų vadovų akcentuojamas studentų praktinių įgūdžių tobulinimo poreikis (2 lentelė). Ties šia kategorija buvo išskirtos dar trys tematinės subkategorijos: 1. teorijos pritaikymas praktikoje, 2. pageidavimai pedagogus rengiančiai įstaigai, 3. ikimokyklinio ugdymo įstaigos indėlis.

Dauguma respondentų akcentavo teorijos pritaikymo praktinėse veiklose, praktinių įgūdžių ugdymo svarbą dar studijų metu: „*Daugiau praktikos. Teorinių žinių turi daug, bet reikia mokėti jas pritaikyti praktikoje*“; „<...> *daugiau praktikos, kad geriau pažintų vaikus ir darbo pobūdį*“ ir pan. (daugiau įrodančių teiginių pateikta 2 lentelėje). Įstaigų vadovai taip pat išsakė pageidavimus pedagogus rengiančiai įstaigai, kurie apėmė studijų proceso ir turinio tobulinimą („*Toliau taikyti dualinę ugdymo sistemą, daugiau laiko skiriant praktiniam mokymuisi (darbo praktikai)*“; „<...> *daugiau kreditų skirti specialiajai pedagogikai ir praktiniam pritaikymui*“; studijų organizacinius klausimus („<...> *kad kolegija derintų pagal galimybes su dirbančiu studentu grafiką pagal jo poreikį*“). Ikimokyklinių įstaigų vadovai taip pat pademonstravo jų pačių pasirengimą prisidėti prie kolegijai keliamų reikalavimų įgyvendinimo, siūlydami studentams „<...> *grįžti į ikimokyklinio ugdymo įstaigas ir sudaryti galimybes studentams atlikti praktikas, pažintinius pokalbius, įsitraukti į projektinę veiklą <...>, o taip pat suteikti galimybę ikimokyklinio ugdymo įstaigoje įgyti <...> daugiau pedagoginės praktikos prie pedagogo*“. Todėl buvo išskirta trečioji – ikimokyklinio ugdymo įstaigos indėlio subkategorija.

3 lentelė. Ugdomosios veiklos subjektų interakcija

Kategorija	Subkategorija	Įrodantys teiginiai
Ugdomosios veiklos subjektų interakcija	Vaiko ir pedagogo sąveikos lygmuo	„<...> <i>gebėjimas individualizuoti ir integruoti ugdymo turinį</i> “; „<...> <i>gebėjimas kurti vaiko fizinės ir psichinės galias stimuliuojančią aplinką</i> “; „<...> <i>gebėjimas atpažinti bendruosius ir individualiuosius vaiko raidos ypatumus</i> “; „<...> <i>žaidybinio metodo taikymas<...></i> “; „<...> <i>ugdomoji veikla lauke</i> “; „ <i>Vaiko poreikių atpažinimas ir, atsižvelgiant į juos, vaiko ugdymas (individualizavimas)</i> “; „ <i>Gebėti integruoti įvairių kompetencijų ugdymą, ugdymo procesą suvokti kaip integralią žaidybinę veiklą, kurioje pedagogas dalyvauja panaudodamas tinkamas ugdymo strategijas</i> “; „<...> <i>ypač silpni gebėjimai ugdyti 1–3 m. vaikus <...></i> “.
	Bendravimo su tėvais, specialistais ir organizacijomis lygmuo	„<...> <i>žinoti, kokie bendravimo ir bendradarbiavimo ypatumai su specialistų komanda, tėvais, kitomis specialiosiomis institucijomis</i> “; „<...> <i>stiprinti šeimos įtraukimo į ugdymosi procesą gebėjimus.</i> “

Respondentai, dalindamiesi įžvalgomis apie trūkstamas profesines kompetencijas jų vadovaujamoje ikimokyklinio ugdymo įstaigos komandoje, pateikė nemažai teiginių, kurie buvo apjungti tematinėje kategorijoje „Ugdomosios veiklos subjektų interakcija“ (3 lentelė). Ji apima tobulintinus profesinius gebėjimus, reikalingus sėkmingai vaiko ir pedagogo ugdomajai sąveikai, taip pat gebėjimus, būtinus pedagogui sėkmingai bendrauti ir bendradarbiauti su ugdytinio tėvais, kitais pagalbos vaikui specialistais ir specialiosiomis institucijomis. Įrodantys teiginiai, gauti uždavus respondentams atviro tipo klausimą, pateikiami 3 lentelėje.

4 lentelė. Ugdymo proceso organizavimas ir vertinimas

Kategorija	Subkategorija	Įrodantys teiginiai
Ugdymo proceso organizavimas ir vertinimas	Tyrimai, informacijos sklaida ir vertinimas	„ <i>Tyrimų, stebėjimo atlikimo gebėjimų</i> “; “ <...> <i>vaikų vertinimas ir refleksija dalykinės informacijos pateikimas tėvams</i> “; „ <i>Daugiau mokinti rengti pranešimus (konferencijose, metodiniuose būreliuose ir pan.)</i> “; „<...> <i>suteikti žinių apie europinius projektus („Erasmus“, „eTwinning“ ir pan.)</i> “.
	Organizuotumas ir dokumentacijos tvarkymas	„ <i>Suteikti ir elementariausių <...> vaikų lankomumo apskaitos, duomenų apsaugos klausimais</i> “; „ <i>Didinti kompiuterinio raštingumo lygį (darbas su el. dienynu, kitomis sistemomis, naudojimas interaktyviomis lentomis, projektoriais ir pan.)</i> “; „<...> <i>stiprinti ugdymo planavimo, organizavimo ir pasiekimų vertinimo gebėjimus</i> “; „<...> <i>1. Planavimo dokumentų rengimas; 2. Darbas su el. dienynu <...></i> “; „ <i>Gebėjimas interaktyvios pedagoginės sąveikos procese planuoti, organizuoti, vertinti, analizuoti, dokumentuoti vaikų veiklą.</i> “

Kategorijoje „Ugdymo proceso organizavimas ir vertinimas“ (4 lentelė) buvo išskirtos dvi subkategorijos, tematiškai atspindinčios respondentų teiginius apie pedagogų kolektyve trūkstamus tyrimų atlikimo, informacijos sklaidos ir vertinimo gebėjimus („Tyrimų, stebėjimo atlikimo gebėjimų“; „<...> vaikų vertinimas ir refleksija dalykinės informacijos pateikimas tėvams“; „Daugiau mokinti rengti pranešimus (konferencijose, metodiniuose būreliuose ir pan.); „<...> suteikti žinių apie europinius projektus, „Erasmus“, „eTwinning“ ir pan.“), taip pat nepakankamą darbuotojų organizuotumą ir poreikį gerinti dokumentacijos tvarkymo gebėjimus („<...> 1. Planavimo dokumentų rengimas; 2. Darbas su el. dienyne <...>“; „Gebėjimas interaktyvios pedagoginės sąveikos procese planuoti, organizuoti, vertinti, analizuoti, dokumentuoti vaikų veiklą.“).

5 lentelė. Įtraukties optimizavimas

Kategorija	Subkategorija	Įrodantys teiginiai
Įtraukties optimizavimas	Specialiojo ugdymo iššūkiai	„<...> daugiau specialiosios pedagogikos“; „<...> specialiosios pedagogikos kursą <...>“; „Daugiau kreditų skirti specialiajai pedagogikai ir praktiniam pritaikymui“; „<...> darbas su SUP vaikais <...>“; „<...> įgyti kuo didesnę bagažą žinių apie vaikus ir specialiuosius ugdymosi poreikius, įtraukiojo ugdymo iššūkius ir galimybes ugdymo įstaigose, kad naujasis specialistas žinotų, kas jo gali laukti darbe“.
	Užsienio kalba darbu su kitataučiais	„<...> užsienio kalbos aukštesniu lygmeniu <...>“; „<...> stiprinti užsienio kalbų lygį“; „<...> užsienio kalbos žinios (ypač aktuali tapo rusų kalba, įstaigose priimant ukrainiečių pabėgėlių vaikus)“.

5 lentelėje „Įtraukties optimizavimas“ pateikiamos tematinės subkategorijos ir respondentų išsakyti teiginiai apie tobulintinas kompetencijas, kurios būtinos pasikeitus ugdymo politikos gairėms ar sociokultūrinėms sąlygoms. Tyrimo atlikimo laikotarpis kaip tik sutapo su įtraukiojo ir visuotinio ugdymo tendencijomis Lietuvos švietimo sistemoje, įskaitant ir ikimokyklinio ugdymo įstaigas (plg. Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo Nr. I-1489 2, 7, 8, 24, 36, 47 ir 67 straipsnių pakeitimo įstatymas, 2020). Ikimokyklinio ugdymo pedagogams reikalingos kompetencijos darbu su įvairių socialinių grupių vaikais ar vaikais, turinčiais individualiųjų poreikių, respondentų įvardijamos rečiausiai, tačiau tai nesumenkina šios srities kompetencijų svarbos. Tyrimo rezultatai leidžia daryti prielaidą, kad, jei ir ne visi apklaustieji įstaigų vadovai, tai bent jau dalis įžvelgia laukiančius specialiojo ugdymo keliamus iššūkius, į bendrąsias grupes ugdymo įstaigose priimant vis daugiau vaikų, turinčių individualiųjų poreikių (subkategorija – „Specialiojo ugdymo iššūkiai“). 2022 metų pavasarį užplūdus karo pabėgėliams iš Ukrainos ir Lietuvos ugdymo įstaigose atsiradus daugiau kitakalbių vaikų, išryškėjo užsienio kalbos mokėjimo poreikis („<...> užsienio kalbos žinios, ypač aktuali tapo rusų kalba, įstaigose priimant ukrainiečių pabėgėlių vaikus“). Kaip anksčiau minėta šiame straipsnyje, geresnių kompetencijų bendraujant užsienio kalba(-omis) pasigenda tik maždaug pusė apklaustų įstaigų vadovų (56,7 proc.) ir darbdaviai, atsakydami į klausimą apie kompetencijų svarbą, šio klausimo pernelyg nesureikšmino, taigi jo nelaikė prioritetiniu.

Išvados

1. Tyrimo metu gauti rezultatai leido įvertinti konkrečių bendrųjų ir profesinių kompetencijų svarbą kasdienėje ikimokyklinio / priešmokyklinio ugdymo pedagogo veikloje Kauno miesto ikimokyklinio ugdymo įstaigų vadovų požiūriu. Nors darbdaviai svarbiomis laiko visas išvardintas bendrąsias kompetencijas, tačiau išryškėjo dvi prioritetingos bendrųjų kompetencijų sritys, susijusios su komunikavimu ir profesiniu tobulėjimu: gebėjimas kurti ir puoselėti tiesioginį vaiko – pedagogo – šeimos ryšį, bendradarbiauti su kolegomis ir kitais ugdymo įstaigos bendruomenės nariais bei gebėjimai, susiję su mokymusi, tobulinimusi, darbo organizavimu ir informacijos bei komunikacijos priemonių taikymu profesinėje veikloje. Respondentų atsakymai apie profesinių kompetencijų svarbą leidžia teigti, kad svarbiausios profesinės kompetencijos yra tos, kurios yra tiesiogiai susijusios su vaiko ugdymo procesu – atsižvelgiant į ugdytinių raidos tarpsnį ir į kiekvieno vaiko poreikius individualiai, įskaitant gebėjimą atpažinti sergantį vaiką, kuriant atitinkamas ugdymo aplinkas, į ugdymo procesą įtraukiant šeimą. Visa tai įmanoma tik gebant planuoti, organizuoti, vertinti, analizuoti, dokumentuoti vaikų veiklas.
2. Įvertinus darbdavių atsiliepimus apie Kauno kolegijoje parengtų specialistų kompetencijų raišką darbo vietoje, pastebėta, kad darbdaviai iš esmės palankiai vertina daugumą bendrųjų kompetencijų, kurios ugdomos KK MUF IPU studijų programos dalykuose, tačiau taip pat turi pageidavimų dėl geresnio kalbų įvaldymo, išsamesnio susipažinimo su dokumentais, aktyvesnio įsitraukimo į konkrečią praktinę veiklą,

bendravimą ir bendradarbiavimą, iškilus probleminiams atvejams. Nustatyta, kad darbdaviai labai gerai vertina kolegijos absolventų pasirengimą praktinei veiklai bei studijų metu įgytas šias profesines kompetencijas: gebėjimą atpažinti bendruosius ir individualiuosius vaiko raidos ypatumus, gebėjimą nustatyti vaiko poreikius atsižvelgiant į jo raidos tarpsnį bei individualizuoti jų tenkinimo būdus, gebėjimą atpažinti sergantį vaiką ir suteikti jam pagalbą. Kai kurias profesines kompetencijas, nors ir gerai atpažįstamas tarp dirbančių kolegijos absolventų, dar reikėtų tobulinti – gebėjimą įtraukti šeimą į aktyvią pedagoginę sąveiką; gebėjimą interaktyvios pedagoginės sąveikos procese planuoti, organizuoti, vertinti, analizuoti, dokumentuoti vaikų veiklą; gebėjimą kurti atitinkamas ugdomasias aplinkas.

3. Susisteminius tyrimo rezultatus buvo išskirtos keturios pedagoginės veiklos kategorijos, kuriose stebimos tobulintinos profesinės kompetencijos apklausoje dalyvavusių respondentų vadovaujamos ikimokyklinio ugdymo įstaigų komandose: 1. studentų praktinių įgūdžių tobulinimas, 2. ugdomosios veiklos subjektų interakcija, 3. ugdymo proceso organizavimas ir vertinimas, 4. įtraukties optimizavimas. Respondentai akcentavo teorijos pritaikymo praktikoje gebėjimų tobulinimo svarbą, pateikė pageidavimus pedagogus rengiančiai įstaigai dėl specialistų rengimo tobulinimo, pasiūlė jų vadovaujamos ikimokyklinio ugdymo įstaigos indėlių į pedagogams trūkstamų kompetencijų tobulinimą. Ugdomosios veiklos subjektų interakcijos kategorijoje tobulintini tie profesiniai gebėjimai, kurie yra reikalingi sėkmingai vaiko ir pedagogo ugdomajai sąveikai bei bendradarbiavimui įvairiais lygmenimis. Apklausti įstaigų vadovai nurodė, kad būtina tobulinti kompetencijas ugdymo proceso organizavimo, vertinimo, dokumentacijos tvarkymo srityse, taip pat ugdyti kompetencijas, būtinas gerinant įtraukties procesus įvairių socialinių grupių vaikams ir vaikams, turintiems individualių ugdymo(si) poreikių.

Literatūra

1. Aksomitienė, J., & Puodžiukienė, D. (2019). Darbuotojų kompetencijų atitiktis darbdavių lūkesčiams transporto ir logistikos įmonėse. *Studijos kintančioje verslo aplinkoje*, 145–151. <https://www.lituanistika.lt/content/78117>
2. Aliona, A. (2021). Teachers' Professional Competences: Pedagogical Experiment (Training Stage). *European Science Review*, 5/6, 26–31. <https://doi-org.db.kaunokolegija.lt/10.29013/ESR-21-5.6-26-31>
3. Bagdonas, A., Jakimavičienė, A., & Majauskienė, L. (2023). Ikimokyklinio ugdymo specialistų poreikis darbo rinkoje: pedagogų paieškos ypatumai Kauno miesto ugdymo įstaigų vadovų požiūriu. *Mokslo Taikomieji Tyrimai Lietuvos Kolegijose*, 1 (19), 58–68. <https://doi.org/10.59476/mtt.v1i19.588>
4. Bagdonas, A., Sadauskienė R. (2014). Ikimokyklinio ugdymo specialistų poreikio tyrimas: darbdavių nuomonių analizė. *Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogų rengimo problematika. Tarptautinė mokslinė praktinė konferencija, 2014-12-04, Kauno kolegija*, 4–11. https://www.researchgate.net/profile/Evanthia-Synodi/publication/277372040_playfulness/links/5569bed708aecd77739fb11/playfulness.pdf#page=4.
5. Bylaitė, A., Jonaitienė, E., & Kalinovičienė, V. (2022). Turizmo specialisto ateities kompetencijų poreikis darbdavių požiūriu. *Socialiniai tyrimai*, 64–64. <https://doi.org/10.15388/Soctyr.45.1.3>
6. Cortina-Pérez, B., & Pino Rodríguez, A. M. (2022). Analysing CLIL Teacher Competences in Pre-service Preschool Education. A Case Study at the University of Granada. *European Journal of Teacher Education*, 45 (5), 670–688. <https://doi-org.db.kaunokolegija.lt/10.1080/02619768.2021.1890021>
7. Damalakenė, Z., Mieliauskienė, V., & Ragelienė, A. (2019). Profesinių kompetencijų raiškos profesinės veiklos praktikoje tyrimas. *Studijos kintančioje verslo aplinkoje*, 72–77. <https://www.lituanistika.lt/content/78117>
8. Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo specialistų poreikio darbo rinkoje tyrimas (2023). Kauno Kolegijos Pedagogikos katedra. Nepublikuota tyrimo ataskaita.
9. Kavaliauskienė, A., & Venckienė, I. (2022). Būsimų socialinių darbuotojų kompetencijų raiška profesinės veiklos praktikų refleksijose. *Mokslo Taikomieji Tyrimai Lietuvos Kolegijose*, 1 (18), 101–110. <https://ojs.kaunokolegija.lt/index.php/mttlk/article/view/535>
10. Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo Nr. I-1489 2, 7, 8, 24, 36, 47 ir 67 straipsnių pakeitimo įstatymas. <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/d4c5bb0024de11eb8c97e01ffe050e1c?jfwid=-a3k5boowi>
11. Lietuvos Respublikos [LR] Švietimo ir mokslo [ŠM] ministro įsakymas dėl Mokytojo profesijos kompetencijos aprašo patvirtinimo. 2007 m. sausio 15 d. Nr. ISAK-54. <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.291726>
12. Lietuvos Respublikos [LR] Švietimo, mokslo ir sporto [ŠMS] ministro įsakymas dėl Mokytojų ir pagalbos mokiniui specialistų kompetencijų aprašo patvirtinimo. 2023 m. lapkričio 27 d. Nr. V-1499. <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/e8d855a08d6111eea791d94269904d9b?jfwid=-117zm5mf0>
13. Merkys, G., Čiučiulienė, N., & Bubelienė, D. (2021). On the modern teacher's job specification: results of a representative survey of school directors. *Pedagogika*, 124–124. <https://doi.org/10.15823/p.2021.141.6>
14. Pedagogo profesijos kompetencijų aprašas (2021). Šiuolaikinių didaktikų centras. Vilnius. https://www.nsa.smm.lt/projektai/wp-content/uploads/2021/11/Pedagogo-profesijos-kompetenciju-aprasas_III-lygmenys-atnaujintas.pdf
15. Pedagogo kompetencijų vertinimo, jų pripažinimo ir taikymo profesinėje veikloje instrumentų paketas (2021). Šiuolaikinių didaktikų centras. Vilnius. <https://www.nsa.smm.lt/wp-content/uploads/2022/03/Pedagogu-kompetenciju-vertinimo-instrumentu-paketas.pdf>

16. Predanocyová, L., Jonášková, G., & Feszterová, M. (2021). Application of Teacher Competences in Educational Practice. Iš *NORDSCI*. <https://search-ebsohost-com.db.kaunokolegija.lt/login.aspx?direct=true&db=eric&AN=ED625536&site=ehost-live>
17. Spiriajeviėnė, I. (2020). Dietetikos absolventų kompetencijų atitiktis darbo rinkai: ekspertų požiūris. *Mokslo Taikomieji Tyrimai Lietuvos Kolegijose*, 16, 178–185. <https://ojs.kaunokolegija.lt/index.php/mttlk/article/view/418>
18. Zdanevych, L. V., Kruty, K. L., Tsehelnik, T. M., Pisotska, L. S., & Kazakova, N. V. (2020). The Formation of Key Competences in the Training Process of Preschool Education Specialists (Experience of the United Kingdom, Germany, Ukraine). *International Journal of Higher Education*, 9 (7), 196–206. <https://search-ebsohost-com.db.kaunokolegija.lt/login.aspx?direct=true&db=eric&AN=EJ1277437&site=ehost-live>

GRADUATES OF KAUNO KOLEGIJA HEI IN PRESCHOOL INSTITUTIONS CONSIDERING EMPLOYERS' ATTITUDES TOWARDS GENERAL AND PROFESSIONAL COMPETENCIES OF PRESCHOOL EDUCATORS

Summary

The article deals with the issues of the importance of the general and professional competencies in the everyday activities of preschool educators, as well as the evaluation of competencies possessed by the graduates of Kauno kolegija, who are employed in preschool education institutions in Kaunas, from the perspective of principals of these institutions. Descriptions of teachers' professional competencies are periodically changed, supplemented, and updated. The article aims to answer the problem questions of what general and professional competencies of preschool educators employers consider to be the most important and what general and professional competencies the graduates of the study programme of Preschool Education at Kauno kolegija, employed in preschool education institutions, possess. The research aims to reveal the opinions of principals of preschool institutions on the general and professional competencies possessed by preschool education teachers, including those who are graduates of Kauno kolegija. The research methods include the analysis of the scientific literature and documents, a survey, descriptive statistics, and content analysis.

A survey with the participation of the principals of the preschool institutions in Kaunas revealed that priority goes to those general competencies that relate to communication and professional development, while the most important professional competencies are directly related to the child's educational process. The results of the survey revealed that employers highly appreciate the training of the graduates of Kauno kolegija for practical activities, and they are satisfied with the general and professional competencies acquired during the studies. However, the principals of the institutions would like a better use of foreign languages, better acquaintance with documents, more active involvement in specific practical activities, communication and cooperation in problematic cases, as well as better ability to involve families in active educational interaction, better ability to plan, organise, evaluate, analyse and document children's activities and create appropriate educational environments.

The research results allowed the systematisation of four categories of educational activities, indicating the need for the improvement of some professional competencies in preschool education teams in general.

Keywords: graduates of Kauno kolegija Higher Education Institution, preschool institution, preschool educator, general competencies, professional competencies

Informacija apie autorius

dr. Lina Majauskienė. Kauno kolegijos Menų ir ugdymo fakulteto Pedagogikos katedros docentė. Mokslinių tyrimų kryptys: lyginamoji edukologija, ankstyvasis užsienio kalbų mokymas, ikimokyklinio ugdymo specialistų rengimas.

El. pašto adresas: lina.majauskiene@go.kauko.lt

dr. Algimantas Bagdonas. Kauno kolegijos Menų ir ugdymo fakulteto Pedagogikos katedros docentas. Mokslinių tyrimų kryptys: pedagoginė psichologija, švietimo vadyba.

El. pašto adresas: algimantas.bagdonas@go.kauko.lt

Asta Jakimavičienė. Kauno kolegijos Menų ir ugdymo fakulteto Pedagogikos katedros vedėja, lektorė. Mokslinių tyrimų kryptys: ikimokyklinio ugdymo edukacinės aplinkos, mokymosi motyvacija.

El. pašto adresas: asta.jakimavicienė@go.kauko.lt